

»Jadno matorče«, reče ponovo se naginjajući prema skakavcu. I posegavši nazad za radoznalim detinjstvom, podiže tanak prutić i taknu skakavca, veoma nežno. »Smešno, čak se i radi o istoj nozi, levoj«. Okrenula se prema njemu i nasmešila.

»Znam«, klimnuo je glavom, smejući se. »Nas dvojica ...« A tada je zatresao glavom i, nasmešivši se, ponovo to rekao: »Nas dvojica.«

Ona se smejala i u jednom trenutku ga je darnula grančicom malo jače nego što je nameravala i na njen dodir začu se iznenadni šušketavi zuj i skakavac odlete.

Stajala je s prutom u ruci, ponovo napola zastrašena i obratila mu se unezverena kao dete: »Šta se desilo? Šta se desilo?«

Za trenutak je vladala tišina. »Ne pravi se luda«, rekao je iznervirano. Zaboravili su da skakavci mogu da lete.

Prevod i beleška: Radmila Šević

BELEŠKA O PISCU

Nadin Gordimer predstavlja istaknuto ime u književnosti Južne Afrike. Rodena je u Springsu 1923. Veoma rano počela je da piše — prvu zbirku pripovedaka pod naslovom »Licem u lice« objavila je u petnaestoj godini. Od tada se razvila u veoma plodnog pisca. Usledilo je još šest zbirki pripovedaka i sedam romana, među kojima se posebno ističu: »Prilika za ljubav«, »Počasni gost« i »Čuvar poretka«.

Kritika je u njoj ubrzo otkrila talentovanog pisca velike originalnosti i osebnog stila. Naravno se odlikuje smislom za detalj, koji uvek na poseban način osvetljava celinu, i jednim skoro senzualnim doživljavanjem prirode. U njenoj prozi nema upoštenih mesta, niti konvencionalnih ideja. Pripadnica bele rase, s podjednako nadahnućem i razumevanjem govori i o belim i crnim stanovnicima svoje zemlje, o osećanju sveprisutnog straha i osuđenosti na neuspeh svih pokušaja da se pomogne bližnjem.

U najnovijem romanu »Berdžerova kćer«, N. Gordimer prikazuje mladu komunistkinju koja je od malih nogu zajedno s roditeljima uključena u beznadežnu borbu za ostvarenje rasne ravnopravnosti. Nosilac je nekoliko književnih nagrada.

proza polja

Skica za barokni roman(8)

đorđe pisarev

ONAJ KOJI JE SAVLADA O SMRT

Glinena vojska hoda k nama, glinena vojska bodrih pešaka, lakih strelaca, strašnih oklopnika, glinena vojska ološa i ubica...

Imperator čin ši huang ti, praćen svitom uznemirenih savetnika (među njima su i tri mudraca sa zapadne obale i čuveni tao či, mag i čarobnjak severne provincije šante), nehaljno je hodao bojnim rovovima istočno od velike grobnice

SUN HOU CU

Imperator Čin je mladim i gipkim prstima zamišljeno okretao figuru tigra načinjenu od žada i zlatom prevučenu čudesnim i tajnim postupkom Majstora rođenog ispod kamenog mosta na reci Sang kan ho. Podigao je glavu i mlada robinja, nisko pognuta, prišla je, vukući tiho mala stopala, da čuje njegovu želju.

Imperator otvori sveta usta:

— Dovedite mi deset mudraca, deset inkarnacija božanskih Kraljeva Neba.

Šest puta se Sunce uznelo i šest puta poniralo. Sedmog osvita deset mudraca je stajalo pred velikim Imperatorom.

— Recite mi kako da pobedim smrt.

Dvanaest se puta Sunce uznelo i dvanaest puta poniralo. Trinaestog su osvita mudraci predali Imperatoru svitak papirusa i zatim otišli na obalu Žute reke. Uz obredne pesme rituala Deset Glava Žutog Ahata, tiho se utopiše u mutnoj vodi.

Na papirusu je tankom kičicom, zelenim tušem, bilo islikano nekoliko znakova. Imperator ih odgonetnu:

Veliki Imperatoru Čin Ši Huang Ti

Caru Kine, krova sveta

Goropadni Gospodaru Neba i Zemlje deset jadnih slugu, vernih obožavalaca četiri dijamantska kralja, Mo Li Činga, Mo Li Hunga, Mo Li Haja i Mo Li Soa, iskazuju Ti odanost i poštovanje bez kraja!

Nijedan se čovek još nije odupro Jen Lo Vangu, moćnom kralju Pakla, svemoćnom Bogu Mrtvih!

Njegovi su glasnici nepodmitljivi i čvrsti poput opala, čisti i odani svom gospodaru poput kristala!

Samo je jednom Kralj Majmuna, jedna od bezbrojnih božanskih inkarnacija samog Tvorca, poznat pod mnogim imenima, a Tebi kao Sun Hou Cu, uspeo da se otme stisku Smrti i da se vrati iz Vangovog podzemlja kada je iz Knjige mrtvih iscepao stranicu sa svojim imenom!

Ali, on je majmun vilenjak i njegovo je ime upisano u spisak besmrtnika koji čuva Mu King, vladar janga, u ljubičastom dvorcu na Istoku!

Ti

Veliki Imperatoru Čin Ši Huang Ti

Caru Kine, krova sveta

Goropadni Gospodaru Neba i Zemlje ne možeš izbeći Smrt!

Kada dođu glasnici strašnog Jen Lo Vanga, kada te bude pohodila Smrt, dočekaj je oštro poput ptice grabljivice, reži na nju poput šakala, umri hrabro poput tigra, a naša voljna smrt neka bude Tvoja vodilja!

Imperator Čin gnevno baci svitak papirusa u mali plamen sasušenog bambusa i mirte.

PLANINA LI

Kišni period i godina Velikog Zmaja još nisu istekli, a u veličanstvenoj carskoj palati našla su se tri mudraca sa zapadne obale i čuveni, duboko poštovani Tao Či, mag i čarobnjak severne provincije Šante, jedini ljudi u zemlji Kini koji su bili spremni da svojom mudrošću i svetim životnim tokom pomognu Imperatoru.

Dani i noći su prolazili, a u Svetom Gaju Carskih Bambusa tri mudraca, jedan čarobnjak i jedan imperator razmišljali su kako da pobeđe Smrt.

Po isteku trideset prvog dana, Tao Či se uspravi oslanjajući oslabelo telo o kratki štap od abonosa; zatim izgovori svete reči pozdrava Jutru Spoznanja. Sam i crn i mračan, uputi se k planini Li. Trošna vrata stare kolibe u podnožju planine popustiše pod njegovim stiskom. Tao Či pride metalnom sanduku čija je zlatna svetlost otkrivala zidove izbrazdane mekom paučinom. Prisloni glavu uz glatku i hladnu ivicu, prste postavi u deset malih udubljenja, po pet s obe bočne strane. Klečao je tako šest dana i šest noći, nepokretan, bez hrane i vode. Sedmog dana se uspravi, pogleda grozničavim očima sanduk i prošaputa nekoliko nerazgovetnih reči. Uz tiho cviljenje svladanog metala, poklopac sanduka se lagano otvori.

Kolibu ispuni nadnaravna svetlost, mistični miris vremena, a Tao Či pada u frenetični zanos, leluja se levo-desno, mrmlja zapekušane reči, udara šakama o grudi. Iz sanduka dopre metalni glas:

»Sve je to samo

270 PALATA

Na stotine hiljada robova radilo je dano-noćno. Za deset godina izgrađeno je 270 palata s bezbroj odaja. Iz noći u noć, car Čin se šunjao tajnim hodnicima i spavao svake noći u drugoj prostoriji. Smrt ga je pratila i u svakoj odaji ostavljala paklenog čuvara.

Činilo se da ga nikada neće pronaći.

Noći su prolazile neumitnom brzinom vremena koje nestaje. Kako se broj neiskorišćenih prostorija smanjivao, tako se i Činu primicala Smrt...

GLINENA VOJSKA

Kada je ostalo prostorijski za noći sledećih trideset šest godina, počeo je rad na Velikoj Grobnici. Bio je to veliki san Tao Čia.

Sagrađena je ispod planine Li. Osam hiljada konjanika, pešaka, strelaca, naoružanih lukovima i strelama, kopljima, mačevima, čuvali su prilaz grobnici. Njihov jedini cilj bio je da spreče Smrt u prodiranju ka Centralnoj odaji u kojoj će obitavati, živ i nepobediv, večni imperator Čin Ši Huang Ti.

Istog dana kada je Čin izašao iz poslednje sobe dvestotine sedamdesete palate, 700.000 ljudi, robovi koji su gradili grobnicu i opremali glinenu vojsku, napustilo je provinciju Šensi.

Grobnica je bila završena.

zamka za pisca baroknog romana.«

Car Ćin odsutno hoda praznim, ogromnim i potmulim odajama beskrajne svoje grobnice. Nemi ga koraci odvođe u Belu Dvoranu Sveta. Pogled mu bludi kopijom Kine nesхватljivih razmera. Carsko oko nadgleda Zutu reku, pogled se ustaljuje na provinciji Sensi. Traži i nalazi model čudesne grobnice napravljene od žada. Tu je i sistem hodnika, Centralna odaja, Bela Dvorana Sveta, car Ćin gleda i traži, nalazi svoju glinenu statu, ukrašenu ahatom i mističnim obeležjima cara Kine, krova sveta, Goropadnog Gospodara Neba i Zemlje...

Car Ćin se naginje, posmatra pažljivo svoj verni odraz olicen u glini i dragom kamenu. I tada primeti da je i statua nagnuta nad vernom kopijom kopije Bele Dvorane Sveta, da statua posmatra statu, statue, njegov treći odraz, a on peti, šesti, beskrajni niz njegovih odraza...

I tada se car Ćin pokušava pomeriti, ali to više nije mogao učiniti, bio je ukočen u svom besmislenom htenju. I tada veliki imperator Ćin Si Huang Ti shvati da je uhvaćen u beskonačnom nizu svojih odraza, shvati da će njegov pokušaj pomeranja trajati sve dok i poslednja njegova senka ne učini taj isti napor htenja, a bio je to niz bez kraja, savršen lik beskonačnog prostora. Vreme je bilo, za njega, zauvek uhvaćeno. I stalo je i stajaće Večno Uvek, kao i njegovo večito telo uhvaćeno u želji pokreta.

I tada car Ćin, užasom groze i strave, spozna da je pobedio Smrt. I mučen beskrajnim nizom panika neuništivog i večnog straha, poželi da Smrt dođe i da ga izbavi strahnog života. I tada se car Ćin seti kako prilaze njegovoj živoj grobnici čuva osam hiljada glinenih vojnika, osam hiljada bodrih pešaka, lakih strelaca, strašnih oklopnika. Glinena vojska ološa i ubica nadahnutih mračnom moći velikog maga i čarobnjaka severne provincije Šante. Glinena vojska čiji je jedini zadatak da spreče ulaz Smrti u njegovu prokletu grobnicu...

Obrada predmeta

nebojša raičević

*prijatelji prolaze kroz noć
šutiraju ambalažu prirodnog soka
povuci plavu dijagonalnu liniju
možda ćeš nešto shvatiti*

*smrvljeno staklo bol vatra
sve prodire u glavu
prihvati metal krv i sneg
jer dovoljno su čisti
tvoje telo na pločniku
smanjenu koronu odaje
svoju dušu ne poznajem
svi oblici su isti*

*mračni hodnik prostranstva
oblik bez sjaja umire
para otapa polarni led
ulična svetla se gase
mislím o tebi i istini
spremi se za iskakanje
obale sveta su preuske
za tako naglašeni zalet*

*transformacija ličnosti
vodi ka slomu ega
tv u krutom stadiju
incestuoznih persona
transfer otkriva izvore
percepcije van poznatog
kontrola sledi rezultat
otkriven tuđim očima*

*visoki napon u stolici
Geri Gilmor u studiju
supersonični pilot pred lepom obnovom
sveta*

*svi mi bacaju cveće
visoki gost otpozdravlja
manekeni se njišu
na razrušenoj pisti*

*predugo se već vozimo
muzika kao da nestaje
stani malo da gledamo žutu ekscesnu žetvu
još jednom molim smanji gas
može li se šta videti
u teškom blatu Mekonga
stanje postaje kritično*

*kako da ostvarim potrebe
i da provedem vreme
nigde ne vidim nikoga
to ne uliva snagu
ipak smo došli do strasti
do mlaza spreja nad pločnikom
život šišti i nestaje
kao žabe pod kolima*

*ova školjka je lepa
ne hvata radio-talase
ja mrzim sport i muziku
svaki život je poklon
prave ljude ne poznajem
zato treba da naučim
da dodirujem predmete
koji me znaju i vole*

*brigade jašu crveno
sve(s)t je prljavo nasilje
plaćeni topot kopita gazi grafite srca
iskrenu poruku prirode u savremenoj formi
sidi i videćeš moje delo na stani*

*dobro je napred i nazad
gore-dole je prava stvar
levo-desno me potresa
ukrug je vrlo efektivno
efektivno sudim o stvarima
sudbina tela me privlači
bez buke intelekta
mogli bismo trajati večno*

U divljini

jasna manjulov

RAZBORITOST

*Ne možeš crtati životinju
dok ti se vrzma oko nogu.
Ne možeš crtati životinju
loveći je po papiru.
Ne možeš crtati životinju
gledajući je iz prikrajka.
Ne možeš crtati životinju
dok je u begu.
Ne vredi da crtaš životinju
ako je nikad nisi video.*

*Crtam, crtam životinje
koje su živele
nekada
i otišle.*

U DIVLJINI

*Zastanem u pisanju:
A šta da se nađem u divljini?
Da me ubiju ili da ubijem?
Da kradem, da se plašim?
Da bežim, da se bojim?
Da mrzim, da njušim?
Da se krijem, da lutam?
Od zveri, od trave, od jaja,
od neba i od vazduha divljine.
Da me ubiju ili da ubijem.*

ZEBRA I DRUGE ŽIVOTINJE

*Možda neko crta životinju
ptice, zmiju, slona.
U pokretu i potpuno mirnih očiju.*

U TAJANSTVU

*U tajanstvu ove životinje
U tajanstvenim pogledima
Mnogobrojnih očiju na trbuhu*

*U tajanstvu ove životinje
U pokretima koje pravi
Da bi zašla za ugao*

*U tajanstvu ove životinje
U skakutanju kojim produžava
Kretanje iza ugla*

*U tajanstvu ove životinje
Bez gospodara u njenom opiranju
Mom pogledu*

*U tajanstvu ove životinje
U njenom prinudnom dolasku
U njoj trenutnoj pojavi
U njenom neopozivom odlasku
Zatičeš me*

Jasna Manjulov, rođena 1961. u Zenici, student Filozofskog fakulteta u Novom Sadu (grupa za jugoslovenske književnosti). Prvi put objavljuje.

